

לע"נ ר' יצחק זאב הלוי ז"ל
בן ר' אליעזר שלום הלוי ז"ל
לע"נ מרת לאה אלטע הדס ע"ה
בת ר' יעקב הלוי הי"ד

המאמר **שבת אורה**

ואתחנן

אזהרה המורה! העלון מיועד אך
ורק לרציניים שיודעים את
השיבות התפילה, ובשעת התפילה
לא מעיינים בעלון ובשאר דברים.

לעילוי נשמת ר' דוב בן ר' מאיר יוסף ד"ל

בהשקפה ראשונה

מאמרי השקפה, מוסר והנהגות

יהודי הגיע לבית המדרש דחסידי סוכששוב להתפלל מנחה. זו הוא במקום, ניצב מהוסס, תוהה. לפתע מתקרב אליו אדם של צורה, בעל הדרת פנים ועינים מאירות, פיו מחייך וידו מושטת לברכה. "שלום עליכם, מי הוא מר, מהיכן, והיכן הוא מתגורר". בתוך כמה שניות הופך הוא ליריד ורע. מובל אחר כבוד לשולחנו של רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, להיות שכנו... כאשר הופיע למחרת היום, אך ראהו ממכון שבתו, מיהר לפנות את הספרים שגדשו את השולחן לצידו אחד, לפנות את "מקומו" של האורח... ולא לאורח בלבד. אלא גם כשהיה מגיע לכולל איזה עני, לקבץ נדבה, לא היה מסתפק במתן הצדקה, אף לא בתוספת מילת עידוד ונחמה. אלא היה ניגש לתת לו "שלום עליכם" לבכי, ומבקש מאחד האברכים להכין בשבילו כוס תה משיב נפש. היה מעניק לו את ההרגשה, שמתייחסים אליו כאל בן אדם, כאל יצור אנוש. וכאשר פנה ללכת, היה הרב קובלסקי מזוהר עד הפתח, ממשיך עמו החוצה ומראה לו כיצד יגיע לבית הכנסת הקרוב, ולאיזה בית מדרש כדאי לו לפנות, (אנא עבדא)

בכתר מדותיו הנפלאות של רבי יהודה צדקה זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, התנוסס כאבן נזר, מנהגו וזהירותו להקדים שלום לכל אדם שפגש בדרכו, בפנים צוהלות ובענוות חן. בפרט אם שמע אודות פלוגי ממכריו שהוא חולה, היה מזודרו ומשכים לפתחו כדי לקיים מצות ביקור חולים, ואף לאחר שכבר הבריא - בכל פעם שנפגשו היה מקדים ושואל בחביבות לשלומו. כאשר חלה רבי יהודה בזקנותו ונתקף בלבו, היה מאושפז ימים רבים בבית החולים הירושלמי "הדסה" בעין כרם. ראה שם יהודי אחד בעל חנות בשכונת הבוכרים, שלקה גם כן כמוהו בהתקף לב, וקיבל טיפול רפואי במחלקה שלו. כעבור תקופה ניכרת, אחרי שהחלימו שניהם וחזרו מכבר איש לעיסוקיו, עזרה יום אחד מכונית ליד חנותו של אותו יהודי. מבעד החלון נשקפה דמותו של רבי יהודה צדקה זצ"ל, שמאו חוליו הנוכח, התחילו להסיעו במכונית אל הישיבה, והוא ביקש מן הנהג להביאו אל פתח חנות זו, בשכונת הבוכרים כדי לדרוש בשלום בעליה. רבי יהודה צדקה התעניין במצב בריאותו, שאל איך הרגשתו הכללית, מה שלומי, והאם הוא מרגיש על עצמו כנדרש. לבסוף ברכו בחמימות רבת "רפואה שלימה", נפרד ממנו לשלום והמשיך בנסיעתו. (וזאת ליהודה)

סיפר רבי שלום הכהן שבדרון זצ"ל - המגיד הירושלמי, בהיותי אברך צעיר לימים חשקה נפש להכיר את גדולי הדור וצדיקיו וללמוד מורכם, ושמעתי על רבי לייב חסיד זצ"ל מגדולי צדיקי קעלם, שהיה מפורסם לצדיק וחסידי בעיירת קלם, הלכתי לשם ודפקתי בדלתו, בהיותי דופק שומע אני מעבר לדלת את הרב רץ, וכשנפתחה הדלת ראיתי שזה הצדיק רבי לייב חסיד זצ"ל בעצמו, שכיון ששמע דפיקות רץ תיכף לפתחו. ובעודי משתאה על הדבר, כבר הושטה לי ידו ב"שלום עליכם" נלבב עד למאוד, ובמתיקות אחזו בי תיכף בשתי ידיו והכניסני לביתו פנימה, והניח ידו האחת על שכמי כאילו הייתי ידיד נעורים שלו, והחל מתהלך עמי כך אנה ואנה בחדרו והשאלות זרמו מאליהן, מה נשמע, מה עושים אתם, איך אתם מרגישים. וכך שוחח עמי כשחיוך על פניו וידו על שכמי במשך עשרים רגעים, ואז פנה לשאול קצת תאמרו לי בבקשה "מי אתם?". הרי שלא ידע ולא הכירני כלל. (לב שלום)

ידוע איך היה רבי רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל - המשגיח ממיר ופוניבוז' מקיים מצות צדקה ונמילות חסדים במסירות נפש, אף שכל חייו היה מצבו הכלכלי דחוק מאוד, ומן הדברים המופלאים ביותר שנהג בביתו היה רוחב לבו במתן צדקה, והגם שהיה נותן פרושות אחדות לעניים הרבים שהתנדפו על דלתו, אך תמיד ידע איך לתת לעני את ההרגשה הטובה הרצויה עבורו, היה מנסיסו בסדר פנים, פותח בשיחה עמו, מתעניין בשלומי ומעניק לו תשומת לב רבה, נושא בעול עמו, עד שהיה יוצא שבע ומדושן עונג. (מפתח יחזקאל)

פרשה ופירושה

לקט פירושים על פרשת השבוע

לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו מפניו שאל המגיד מדובנא מובן למה אסור לגרוע ממצות ה': אבל מדוע אסור לו לאדם מישראל להיות מן המהדרין ולהוסיף על מה שצונו הקב"ה. וביאר המגיד מדובנא על פי משל. לאחד שהיה שואל כלים מאת שכנו, וכפעם בפעם היה מחזיר לו כפלים, תחת כף אחת ששאל החזיר שתי כפות, תחת קערה אחת שתי קערות, וכאשר תמה המשאל על זה היה השואל משיבו ב"מתמיות": כשהבאתי הכף לביתי הרתה וגם ילדה כף שניה, וכמו כן הקערה... פעם אחת, בא אליו הלווה ואמר לו: הערב חג משפחה בביתי, האם תוכל ממך, להשאלני מנורת כסף הגדולה שלך: המשאל נעתר לבקשתו, מתוך תקווה כי למחר יביא לו זוג מנורות. עבר מספר ימים, והשואל לא החזיר אף מנורה אחת. המשאל פנה אל שכנו ואמר לו: מדוע לא החזרת לי את המנורה? ענה לו השואל מתוך הבעת צער: דע, כי מנורת הכסף שלך כשהבאתיה לביתי חלתה ומתה לפתע פתאום... המשאל התרגז וצעק: למה זה תתלוצץ? הנשמע כדבר הזה, כי מנורה תמות? אבל השואל השיב לו בניחותא: מי שמע או ראה כי כף וקערה הרו וילדו? ואם כשהחזרת לך כפלים האמנת כי כלים של מתכת יכולים ללדת, מוכרח אתה גם להאמין כי מנורה של כסף יכולה גם למות... והנמשל: אם אדם יוסיף מצוות לפי ראות עיניו הוא גם עלול לגרוע מהמצוות.

ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום: כשנתקבל רבי אהרן בקשת זצ"ל לרב בעיר לומז'ה, הוזמן לדרוש בישיבה המפורסמת שבקיר, וכה אמר: הכתוב אומר "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולם היום", ולכאורה הלשון "חיים כולם היום" אינו מובן, הלא כל עיקר החיים של תורה הם החיים הנצחיים, ו"היום" מובנו הוא חיים של עכשיו, חיי שעה. ברם, מובא בגמרא, וכן נפסק להלכה (ייד סי' נח ס"ה), שגוף שנפל על פני המים ויש חשש לדיסקו איברים, אזי בודקים ורואים, אם הולך הוא מעט נגד הזרם, היינו ממורד הנהר לכיוון מעלה, אין חוששים לשדרותו, כי ודאי חי ובריא הוא. אבל אם כל הילוכו רק ממעלה הנהר אל תחתיתו, על-כרחך שאין בו חיות ונשברו איבריו, ואשר על כן נסחף הוא עם זרם המים. וזהו הבחינה גם על מידת החיות של בני אדם בעולמנו, וכזה הוא ההבדל בין אלו שזוכו לחיות חיי תורה לבין האחרים. הנה כאשר מביטים אנו על הנוער ברחוב, אלו שאינם מתחנכים על ברכי התורה, נראים חיהם יותר גועשים ורועשים, לעומת בני הישיבות אשר חיים יותר ברוח נמוכה ושקטה. אס"כ כיצד מתקיים בהם "חיים כולם היום". אכן המבחן האמיתי הוא עד כמה נכונים הם ללכת נגד הזרם, או להסחף עמו במורד הנהר. זרם החיים של היום-יום הוא כח מושך וזועף, אלו הנערים הרחוקים מתורה נראים יותר חיים, אבל הם בעצם רק נסחפים עם הזרם, ואין בהם הכח לעמוד כנגדו. לא כן אתם בני הישיבות - פנה רבי אהרן לתלמידי ישיבת לומז'ה - ההולכים בבטחה כנגד הזרם, הרי אתם מוכיחים בזה חיות ואמיצות רוח יותר מכל. זהו שנאמר "ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולם היום", כי על כן גם "היום" חייכם יותר חיים. (פנינים משולחן גבוה)

ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: ומובא במסכת ברכות סא: תניא ר' אליעזר אומר אם נאמר בכל נפשך למה נאמר בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לך נאמר בכל נפשך. ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לך נאמר בכל מאדך ויש לתמוה, וכי שייך אדם כזה שממונו חביב עליו מגופו, שמעדיף למות והעיקר לא לבובו את ממונו? ומבאר הגאון מוילנא שאין הכוונה כאן למסירות נפש כפשוטו, אלא שישנו אדם המוכן לקיים מצוות בשמחה כל זמן שמדובר על טירחת הגוף ולא על הרצאת ממונו. ויש אדם ששבעו הפוך: הוא זוכן להרצות ממונו רב, רק לא להתייגע מבחינה גופנית. לפיכך אמרה תורה: "ואהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" - גם זה שאוהב את ממונו יותר מגופו צריך לדעת שלשם מצוה עליו להרצות ממונו, וזה שאוהב את גופו יותר מאשר את ממונו, שידע שלמען עשיית מצוות עליו לטרוח גם בגופו.

סיפור מההפטרה

את מי נועץ ויבניהו וילמדוהו בארץ משפט וילמדוהו דעת ודרך תבונות יודיענהו: שמונה שנים אחרי הסתלקותו של החזון איש בתשכ"ב, נודע ברבים הסיפור המוזעזע דלהלן - מעשה שאירע במציאות שנה אחת לפני שעלה למתיבתא דרקייעא. המספר הוא בעל המעשה בכבודו ובעצמו, יהודי בשם ר' יעקב פלדמן, מיוצאי כפר דנילאב במחוז מרמרוש, המתגורר כיום בארץ ישראל. יום אחד קם האיש וסיפר לפי תומו קורות חייו באזני רבי אלעזר קליין, רבו של "קהל יראים" בעיר באר שבע כדלהלן: כאשר הייתי בן 17 שנה עזבתי את בית הורי ויצאתי לעבוד בעיירה הונגרית קטנה, אלמשפטי, שם התחלתי במהירות לשכוח את החינוך שקבלתי אצלם. השתדלתי להסתיר את יהדותי גם מאימת הצוררים שהתחילו להשתלט אצלנו משנת תש"ב, ואשר הציקו ורדפו כל יהודי, אבל יכולתי להמשיך בזה רק עד שנת תש"ד, ואז העבירו אותי הנאצים ימ"ש לאושוויץ אשר בפולניה ביחד עם אחי, אך ניצלתי בנס, ואח"כ עברתי לטרוינשטט ושחררתי משם בשנת תש"ה. נשארתי לגור בצ'כיה עד שנת תשי"ח ואז עליתי לארץ ישראל. כאמור ניתקתי את כל הקשר עם היהדות ועם החינוך שקיבלתי אצל הורי. עבדתי לא רק בשבת קודש, אלא גם בראש השנה וביום הכפורים. בליל יום כפור תשי"ג עבדתי כהרגלי. באותו לילה נראה אלי אבא ר' חיים מרדכי ז"ל בחלום, עטוף לבן בטלית מצוויצת עם קיטל לבן מצוחצח, כמו בחיים חיותו, ויאמר אלי: חזור בתשובה, חזור לדרך שהנכתי אותך, אחרת שנותיך מקוטעות! וכך חזר החלום ונשנה מדי לילה בלילה במשך שבוע שלם... והנה הגיע ליל שבת. בשעה מאוחרת נכנסתי לבית קפה בראשון לציון (בעיר זו הייתי עובד במוסד). אכלתי ושתיתי. חזרתי הביתה. נגשתי להפעיל את הרדיו. באותו רגע שמעתי קול קורא מאחורי: אוי ואבוי, אתה שוב חוטאי! פניתי לאחורי, והנה רואה אני כמו בהקיץ את אבי שניספה באושוויץ, ושוב עומד הוא לפני עטוף בקיטל ובטלית, ואני שומע אותו אומר אלי: אל תחשוב שזה סתם חלום, באתי להזהירך שתחזור בתשובה, כי בשמים כבר נחרץ עליך גור דין שייכרתו ימין. נבהלתי מהמראה... דמות אבי ז"ל נעלמה מיד... אותו שבת כמובן לא עישנתי סיגריות, לא פתחתי את הרדיו... אולם במוצאי שבת הלכתי למקום בילוי... כיון שחזרתי הביתה, כאשר אך הספקתי לפתוח הדלת, מיד ראיתי שוב דמותו של אבי כמו בהקיץ, עטוף בטלית וקיטל, והוא מתחנן ומבקש לפני שאטיב מעשי, ואומר לי שוודי אזהרתו האחרונה... באותה תקופה שימשתי כמנהל המסגריה במוסד "טישניק" בראשון לציון. קמתי, איפוא, ביום ראשון בבוקר וחילקתי וסידרתי את העבודה בין הפועלים. אחר כך שמתי פעמי לבני ברק אל החזו"א, אשר שמעתי אודותיו מפי הרבה אנשים, כדי לספר לו את "החלומות". לפליאתי, כאשר אך עברתי על מפתח ביתו, התחיל החזו"א לדבר אלי בחומרה: אוי ואבוי, אתה עובר בשבת, אתה עובר בראש השנה וגם ביום הכפורים, ואבא שלך אין לו מנוחה בעולם העליון, נגוד עליך כרת! הוא השלים דבריו והמשיך לישב על כסאו כאילו מנמנם, השעין את ראשו בין שתי ידיו, ואני עמדתי לפני נבוך ונסער: מהיכן הוא יודעי! לבסוף, אחרי כמה רגעים של ציפיה, פקח החזו"א את עיניו ואמר לי: בשביל איזו מצוה גדולה, שעשית אי פעם בנעורייך, וסיפוי לך במרום ימים ושנים... מעכשיו תחזור למטב ותלך בדרך הישרה כפי שחינך אותך אביך... ושמה תזכור איזו מצוה גדולה עשית בנעורייך? השבתי לו: למרות שהייתי מחלל-שבת, לא עשיתי רע לאף אחד מעולם, וגם צדקה נתתי... השיבני החזו"א: זה לא מספיק, לא בשביל זה אתה זוכה שיקרעו מעליך את גזר הדין... ואז נוכרתי, שכאשר הייתי בן י"ד שנה בערך, באה אלינו אשה ומסרה לאבא שבכפר פלוני מוטל ילד יהודי מת ואין מי שיטפל בו להביאו לקבר ישראל. אבי שלח אותי אל הכפר לסדר את הדבר, ולמרות שהפעולה היתה קשורה בסכנת-נפשות, כי הקוויסטים השתוללו אז בדרכים, והיה עלי לעבור יער שלם בפחד-מוות, עשיתי את המצוה בתכלית השלמות... לשמע הסיפור נענע לי "חזו"ן איש" בראשו ולא הוסיף לדבר. כאשר יצאתי מביתו, קיבלתי עלי לשמור תורה ומצוות כיהודי שלם, ומני אז אני רואה במעשי ידי ברכה והצלחה. (פאר הודו)

ועל הכל...

"פרפראות"

פעם דיבר רבי יצחק זאב מבריסק זצ"ל אודות אחד שקיבל התואר פרופסור לתני"ך ואמר בבדיחותא: לא ידעתי שהתני"ך הוא חולה כל כך, עד שצריכים פרופסור בשבילו. (עובדות והנהגות לבית בריסק)

"ענין של טעם"

הטעם שאומרים בברכת התורה "נותן התורה" אפילו שכבר נתנה, לפי שהקב"ה נותן בכל יום, לכל אחד ואחד חלקו המגיעו, ומוכן לפניו, כשיענין ויטריח את עצמו כראוי (מהר"ל מפראג)

"מפי כתבם"

כמה מוטלת עלינו החובה להשתדל בכל כוחנו להיות בכלל "נושא בעול עם חברו", אשר מלבד שהיא מחיוב המידות הטובות, עוד היא ההקדמה והפתח לתורה... הנה אנשי כנסת הגדולה סידרו ותיקנו לנו נוסח התפילה בלשון רבים, שלא יבקש אדם על עצמו לחוד. כשיודעים ממשפחה שנמצאת בצרה, או מיחיד רח"ל, צריך לחשוב על מצבם ולהתפלל שיעזרם ה' - כל זה בכלל "נושא בעול עם חברו". יש לעודר שכל אחד יקבל על עצמו שלא יעבור יום בלי שידע בעצמו שעשה חסד. אם רק ישים לב שעושה בתור חסד לשני, אזי זה חסד. יש חסד שאומר "שלום" לחברו, או "בוקר טוב", לא בתור הרגל אלא בתור חסד. הכיבוד של כל אחד ואחד לחברו שיהיה בתור עשיית חסד. זכורני בתקופה שלנו כשלמדנו בישיבה, היו שמים לב לדבר זה לעשות בכל יום מעשה חסד. דוגמאות קטנות, אבל אלו היו פעולות שהשפיעו על לב האדם, בין בזמן האכילה בחדר האוכל, בחדר השינה, באולם הישיבה, להכין סטנדר או סידור בשביל אחרים וכדומה. לכאורה דברים קטנים הם, אבל הם דברים גדולים. כשעושים מעשה חסד עם השני, יכולים להיות בטוחים שלא יבזו את השני ושלא ידברו עליו. אספר לכם עובדות שאירעו, מהם נלמד על החובה לשים לב לזולת, ולהשתדל להאיר פנים לחברו, ועד כמה הדבר יכול להציל נפשות ממש. אחד הבחורים משיבת פוניבו עמד על המרפסת וראה את חברו מטייל על הכביש הלך וחזור. הילוכו היה נראה מעט משונה, ולכן ירד למטה ונתן לחברו דפיקה קטנה על הגב כמו חבר טוב עם חיוך על הפנים, ואמר לו: בוא נטייל, והחלו לדבר בלימוד. לאחר כמה ימים אמר לו חברו: החייתני, הייתי במצב שממש לא מצאתי מקום... זה נקרא חושבים על השני, דואגים בשביל השני. ועוד דוגמא: בחור צעיר עמד ליד בחור מבוגר וחשוב בתפילה. והמבוגר יישר לצעיר את הצווארון שהיה מקופל קצת עקום. הדבר נראה לכאורה כדבר של מה בכך, אבל התלמיד הצעיר סיפר לאחר שנים מספר כי היה מצוי בימים ההם בשברון לב גדול, נראה היה לו שאין מי שמסתכל עליו בישיבה כלל, ולכן חשב כבר לעזוב את הישיבה, אך משחבירו סידר לו את צווארונ, אמר לעצמו: רואה אני שיודעים ממני, חושבים עלי, ונשאר בישיבה, (בית המידות יריב מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל)

"מקום לשאלה"

שאלה: איך יתכן שאדם יצטרך לקרוא קריאת שמע כמה פעמים ביום, מלבד מהחובות שיש בכל יום?

תשובה: הנמצא בבית הכנסת, בשעה שהציבור קוראים קריאת שמע, צריך לקרוא עמהם, הפסוק הראשון, אפילו אם כבר קרא קריאת שמע, כדי שלא יהיה נראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו. (שו"ע אורח חיים סימן ס"ה סעיף ב')

מפתגמי אור' יתא

פתגמים, נצנוצי מחשבה, ורעיונות בדרכה של תורה

אם יזהר אדם שלא יחטא – הנה הוא חכם. (ר' יהודה החסיד)
ראוי לאדם לשקול דבריו בפלס, ולהעלות מחיר לכל מילה. (חזון איש)
כשתרצה לדעת מי יאהבך ומי ישנאך, ראה מה יש בליבך. (מעייין החכמה)